

POSTANOWIENIE

Dnia 19 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	SSA Alina Kamińska
Sędziowie	SSA Nadzieja Surowiec (spr.) SSA Andrzej Ulitko
Protokolant	Monika Wojno

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Białymstoku – Danuty Dąbrowskiej – upoważnionej do udziału w sprawie przez Prokuratora Apelacyjnego w Białymstoku

po rozpoznaniu w sprawie **C. S.s. A. i A. R. s. J.**

oskarżonych o czyn z art. 280 § 2 k.k.

zażaleń wniesionych przez prokuratora i obrońcę oskarżonego

na postanowienie Sądu Okręgowego w Łomży

z dnia 26 września 2012r. sygn. akt II K 24/12

w przedmiocie zwrotu sprawy prokuratorowi celem uzupełnienia istotnych braków postępowania

na podstawie art. 437 § 2 kpk

postanawia

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łomży

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 26 września 2012 r. Sąd Okręgowy w Łomży w sprawie przeciwko A. R. i C. S. zwrócił sprawę prokuratorowi, celem uzupełnienia śledztwa, uznając, że postępowanie przygotowawcze dotknięte jest istotnymi brakami.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd stwierdził, że istnieje potrzeba uzupełnienia postępowania przygotowawczego poprzez połączenie niniejszej sprawy prowadzonej pod sygnaturą 3 Ds. (...) ze sprawą prowadzoną pod sygnaturą DS. (...) – dotyczącą nieumyślnego spowodowania śmierci J. S.. Zdaniem Sądu sprawy nie powinny być prowadzone odrębnie, ponieważ dotyczą jednego zdarzenia. Wobec tych braków Sąd orzekł konieczność uzupełnienia śledztwa poprzez połączenie obu spraw do wspólnego prowadzenia i nakazał powołanie biegłego celem ustalenia, czy istnieje związek przyczynowy pomiędzy czynem oskarżonych, a skutkiem w postaci śmierci J. S..

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył Prokurator zarzucając mu: obrazę przepisów postępowania karnego mającą wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 345 § 1 kpk poprzez wyrażenie błędnego poglądu, że akta sprawy 3 DS. (...) wykazują istotne braki postępowania przygotowawczego, wymagające usunięcia poprzez przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, podczas gdy analiza całości materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie nie doprowadza do wywiedzenia takowego wniosku, a okoliczności podniesione przez Sąd nie stanowią podstawy do zwrotu sprawy do prokuratury oraz ich dokonanie przez Sąd nie spowodowałoby znacznych trudności w postępowaniu.

Wobec powyższego zarzutu skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi instancji do rozpoznania.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył również obrońca oskarżonego A. R. zarzucając mu obrazę przepisów postępowania karnego, mającą wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, a w szczególności art. 345 § 1 i 2 k.p.k. polegający na przejęciu, że zasadne jest przekazanie sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa, z uwagi na istotne braki śledztwa, podczas gdy zdaniem obrony, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jest pełny i wystarczający do wydania rozstrzygnięcia w sprawie, tj. opinia biegłego K. D. ustosunkowuje się co do ewentualnego związku przyczynowego między działaniami oskarżonych, a zgonem J. S. i stwierdza, że istnieje **pośredni** związek przyczynowo – skutkowy między działaniami sprawców a zgonem J. S., a także, że w przypadku osoby schorowanej (jaką był zmarły – rozległa rana pozawałowa mięśnia sercowego) stan jego zdrowia mógł ulec w każdej chwili pogorszeniu.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i skierowanie sprawy do postępowania sądowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenia należy uznać za zasadne.

Sąd Apelacyjny nie podzielił bowiem zapatrywania Sądu Okręgowego co do istnienia uzasadnionych podstaw zwrotu niniejszej sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia postępowania przygotowawczego w trybie art. 345 § 1 k.p.k.

Przepis art. 345 § 1 k.p.k. jest procesowym środkiem kontroli sądu nad postępowaniem przygotowawczym. Wynika to z jego umiejscowienia w rozdziale dotyczącym „wstępnej kontroli oskarżenia”. W tej fazie postępowania sąd ma prawo – i obowiązek – badania, czy przeprowadzone w sprawie dochodzenie lub śledztwo nie wymaga uzupełnienia. Wydaje się, że ratio legis powyższej regulacji należy poszukiwać w powiązaniu z jednym z podstawowych celów postępowania karnego, jakim jest rozstrzygnięcie sprawy w rozsądnym terminie, o czym wprost stanowi przepis art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k. Dlatego właśnie ustawodawca przewidział możliwość zwrotu sprawy prokuratorowi, ale pod ściśle określonymi warunkami, to jest w sytuacji, gdy postępowanie przygotowawcze zawiera istotne braki, a ich usunięcie w postępowaniu sądowym powodowałoby znaczne trudności. Chodzi o to, żeby postępowanie sądowe, z uwagi na konieczność powielania szeregu czynności postępowania przygotowawczego zawierającego braki, w praktyce nie zastępowało tego postępowania. Konieczność poszukiwania nowych dowodów to wskazany w przepisie art. 345 § 1 k.p.k. przykład braku istotnego, którego usunięcie przez sąd jest nie tylko utrudnione, ale w wielu przypadkach wręcz niemożliwe. Stąd też, oceniając zasadność podstaw zwrotu sprawy na podstawie art. 345 § 1 k.p.k., sąd powinien zawsze badać czy braki śledztwa lub dochodzenia są przynajmniej takiej rangi jak wskazana w tym przepisie przykładowo „potrzeba poszukiwania dowodów” i czy usunięcie ich nie wiąże się z koniecznością znacznego nakładu pracy i czasu.

W niniejszej sprawie prokurator wniósł akt oskarżenia przeciwko A. R. i C. S., w którym zarzucił im popełnienie czynu opisanego w art. 280 § 2 k.k. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego materiał dowodowy w tej sprawie został zgromadzony i utrwalony w takim zakresie, który pozwala na rozpoczęcie i prowadzenie postępowania dowodowego na rozprawie

głównej, ujawnione i zabezpieczone zostały wszystkie dowody, które są niezbędne do dowodowej weryfikacji tezy głównej oskarżenia o sprawstwie i winie oskarżonych.

Sąd orzekając o zwrocie sprawy do postępowania przygotowawczego celem uzupełnienia jego istotnych braków nakazał uzyskanie opinii biegłego celem ustalenia związku przyczynowo–skutkowego między działaniami oskarżonych, a śmiercią pokrzywdzonego. Tymczasem dokładna analiza akt sprawy pozwala stwierdzić, że w toku postępowania przygotowawczego była rozważana kwestia związku przyczynowo–skutkowego działania oskarżonych ze śmiercią pokrzywdzonego, o czym świadczy fakt przeprowadzenia opinii biegłego, na okoliczność, czy uwzględniając wcześniejszą historię choroby pokrzywdzonego J. S., sposób działania sprawców w szczególności groźenie, uderzenia kijem oraz użycie gazu łzawiącego, zachodził związek przyczynowo–skutkowy pomiędzy doznanymi przez niego obrażeniami, jak również sposobem działania podejrzanych, a zgonem J. S. oraz czy działanie podejrzanych C. S. i A. R. miało wpływ na zgon J. S. jeśli tak, to jaki (k. 268 akt sprawy).

Biegły w opinii głównej i uzupełniającej uznał, że śmierć J. S. nastąpiła w wyniku ostrej niewydolności krążenia, w przebiegu wstrząsu kardiogenego, z prawdopodobnymi zaburzeniami rytmu serca. Dodatkowym czynnikiem, który przyspieszył rozwinięcie śmiertelnego wstrząsu kardiogenego mogło być działanie niskiej temperatury. Działania zaś A. R. i C. S. spowodowały zapewne silne wzburzenie u ofiary napaści, co w połączeniu ze wzmożonym wysiłkiem i silnym stresem - spowodowało gwałtowny rzut amin katecholowych i stymulacji nerwowego układu współczulnego, co w przypadku osobnika schorowanego – głównie w zakresie układu krążenia – skończyło się ostrą niewydolnością krążenia i zgonem (k. 286-287 akt sprawy). Opinia ta została wydana m.in. na podstawie pozyskanej dokumentacji medycznej dotyczącej J. S. i protokołów przesłuchania E. S., córki pokrzywdzonego.

Prokurator opierając się na wynikach tej opinii oraz pozostałym materiale dowodowym nie zdecydował się na oskarżenie C. S. i A. R. o czyn z art. 155 k.k. Wniósł natomiast przeciwko nim akt oskarżenia w którym oskarżył C. S. o czyn z art. 280 § 2 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., a A. R. o czyn z art. 280 § 2 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. Pamiętać przy tym należy, że to do obowiązków organów ścigania należy ujawnienie i zabezpieczenie, a do oskarżyciela publicznego przedstawienie do dyspozycji Sądu tych dowodów, które są niezbędne dla rozstrzygnięcia o tej racji, którą oskarżyciel prezentuje, a więc tych, które są niezbędne do dowodowej weryfikacji tezy głównej oskarżenia o sprawstwie i winie oskarżonego i stanowią warunek sine qua non rozpoznania.

Połączenie spraw 3 Ds. (...) i DS. (...), a w konsekwencji prowadzenie postępowania przygotowawczego w kierunku zbierania dowodów pozwalających przypisać wypełnienie przez oskarżonych znamion czynu z art. 155 k.k., co postuluje sąd pierwszej instancji, nie znajduje żadnego uzasadnienia, skoro prokurator aktem oskarżenia przeciwko A. R. i C. S. objął czyn, który nie obejmuje skutku w postaci śmierci. Usunięcie braków postępowania przygotowawczego, we wskazanym przez Sąd I instancji kierunku, w istocie zmierza do dokonania przez oskarżyciela publicznego ponownej oceny zebranego materiału dowodowego, w tym opinii biegłego K. D. pod względem jej wiarygodności, zupełności i jasności.

Należy podkreślić, że akt oskarżenia, jako skarga zasadnicza, nie tylko inicjuje postępowanie sądowe, ale także określa jego ramy. Zwracając sprawę sąd nie ma prawa zalecać rozszerzenia postępowania na dalsze zachowania tych samych oskarżonych, byłoby to bowiem sprzeczne z zasadą skargowości procesu karnego (art. 14 § 1 k.p.k.). Nie jest uzasadnione zwrócenie sprawy prokuratorowi, celem rozszerzenia oskarżenia na inne jeszcze czyny oskarżonego, choćby mieszczące się w grupie zachowań objętych dotąd oskarżeniem. Sąd rozpoznaje sprawę w granicach oskarżenia, wyznaczonych przez opis zdarzenia faktycznego zawarty w skardze wszczynającej sprawę. Przełamywanie tego byłoby obrazą skargowości procesu. Żaden z przepisów prawa procesowego nie stwarza możliwości wymuszenia na prokuratorze weryfikacji wyrażonych w akcie oskarżenia poglądów prawnych i zmiany kwalifikacji czynu poprzez zarzucenie oskarżonym zachowania przestępczego, które jego zdaniem nie ma oparcia w zgromadzonym materiale dowodowym, a z całą pewnością nie temu służy przepis art. 345 § 1 k.p.k.

Na marginesie należało stwierdzić, co wskazuje również w swojej skardze Prokurator, że uprawnienia wstępującej za nieżyjącego E. S. (1), wbrew twierdzeniom Sądu Okręgowego w Łomży, w żaden sposób nie zostały zagrożone, ponieważ w sprawie 3 Ds. (...) została ona uznana za stronę postępowania. Może więc aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć oświadczenie, że będzie działała w charakterze oskarżyciela posiłkowego, o czyn została pouczona (k. 400a akt sprawy).

Reasumując należy stwierdzić, że odmienne zapatrywanie prawne co do zakresu odpowiedzialności karnej oskarżonych, w sytuacji, gdy zarzuty aktu oskarżenia tę odpowiedzialność co do istoty uprawdopodobniły – czego Sąd I instancji nie kwestionuje – nie dają samoistnych podstaw do zwrotu sprawy do postępowania przygotowawczego.

Podzielając więc stanowisko skarżących, że postanowienie zapadło z obrazą art. 345 kpk, Sąd Apelacyjny orzekł jak wyżej.